

Головні і другорядні члени речення

Вправа
«Аналізуємо заголовки сюжетів новин і формуємо новинний випуск»

Опис. На початку пропонуємо учням ознайомитися з поняттям новин та їхніми різновидами. Після теоретичного блоку учням потрібно подивитися на список речень та визначити, які з них можуть бути заголовком новин, а також визначити в них головні і другорядні члени речення, розпізнати, які з цих речень є односкладними. Також пропонується вправа, під час виконання якої учні уявляють себе редакторами вечірнього випуску новин, добирають заголовки для новин і визначають у них граматичну основу, другорядні члени речення. Для останнього завдання вчителю рекомендується підготувати роздатковий матеріал.

Учень має знати

- » члени речення, способи їх вираження.

Учень має розуміти

- » виражальні можливості простого двоскладного речення в текстах різних стилів.

Учень має вміти

- » визначати головні та другорядні члени речення;
- » розрізняти речення двоскладні та односкладні;
- » аналізувати будову простого двоскладного речення;

Новини ділимо на звичайні та розширені, які містять більше контексту й деталей.

Новина пишеться за чіткою схемою: заголовок, підводка, або лід (від англ. lead — вступ), відповідь на п'ять запитань W та одне Н (who, what, when, where, why, and how — хто, що, де, коли, чому і як зробив?), цитата, яка підкріплює заголовок або лід. На відміну від розширеної новини, новина звичайна може не містити відповіді на запитання «чому?».

Заголовок — це концентрований зміст того, що сталося, — у 5–7 словах.

- Із заголовку читач має одразу зрозуміти, що сталося.
- Заголовки в новинах — це, як правило, прості речення (мають одну граматичну основу).
- Порядок слів у заголовках прямий (спочатку підмет, потім присудок).
- Часто вони є поширеними реченнями, тобто містять і другорядні члени.

ЗАВДАННЯ. Прочитайте запропоновані речення й визначте:

- які з них можуть бути заголовками новин з інтернет-сайтів, а які — статей, блогів, авторських колонок;
 - де в них головні і другорядні члени речення (означення, додаток чи обставини);
 - які з цих речень є односкладними (мають лише один головний член — підмет або присудок).
1. Український боксер Шелестюк переміг мексиканця у США
 2. Російські тролі впроваджують нову стратегію втручання в американські вибори
 3. Невидимі виборці
 4. Навіщо пити гранатовий сік?
 5. У сховищах музею знайдено щоглу мініатюрного човна Тутанхамона
 6. США виділять до мільйона доларів на просування свободи інтернету в Україні
 7. Це місто — наше з тобою...
 8. СБУ пояснила заборону на в'їзд австрійському журналісту
 9. В Ірані заарештували пару за заручини в торговому центрі
 10. Неповторний досвід. Американська школа очима старшокласниці
 11. «Жовті жилети» знову повернулися на вулиці Франції
 12. Голлівудська режисерка зніме фільм про Тимошенко
 13. Від фейків до зомбі-чуток

Для приміток:

Заголовок

— це концентрований зміст того, що сталося,
— у 5–7 словах.

- Із заголовку читач має одразу зрозуміти, що сталося.
- Заголовки в новинах — це, як правило, прості речення (мають одну граматичну основу).
- Порядок слів у заголовках прямий (спочатку підмет, потім присудок).
- Часто вони є поширеними реченнями, тобто містять і другорядні члени.

Подивіться на ці речення і визначте:

- які з них можуть бути заголовками новин з інтернет-сайтів, а які — статей, блогів, авторських колонок;
- де в них головні і другорядні члени речення (означення, додаток чи обставини);
- які з цих речень є односкладними (мають лише один головний член — підмет або присудок).

1. Український боксер Шелестюк переміг мексиканця у США
2. Російські тролі впроваджують нову стратегію втручання в американські вибори
3. Невидимі виборці
4. Навіщо пити гранатовий сік?
5. У сховищах музею знайдено щоглу мініатюрного човна Тутанхамона
6. США виділять до мільйона доларів на просування свободи інтернету в Україні
7. Це місто — наше з тобою...
8. СБУ пояснила заборону на в'їзд австрійському журналісту
9. В Ірані заарештували пару за заручини в торговому центрі
10. Неповторний досвід. Американська школа очима старшокласниці

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 14. Індія і Пакистан за крок до ядерної війни
- 15. Інноваційний шлях України. Три уроки світових лідерів
- 16. Великим містам України необхідно більше повноважень
- 17. «Садок вишневий...» як стратегія національної ідеї
- 18. Євросоюз готовий посилити санкції проти Венесуели — МЗС Німеччини
- 19. В Японії схвалили перше клінічне випробування з пересадки рогівки ока
- 20. «Навколо таких проєктів мають об'єднуватися найкращі сили»
- 21. Бійтеся пиріжків із кошенятами

- 11 «Жовті жилети» знову повернулися на вулиці Франції
- 12 Голлівудська режисерка знімає фільм про Тимошенко
- 13 Від фейків до зомбі-чуток
- 14 Індія і Пакистан за крок до ядерної війни
- 15 Інноваційний шлях України. Три уроки світових лідерів
- 16 Великим містам України необхідно більше повноважень
- 17 «Садок вишневий...» як стратегія національної ідеї
- 18 Євросоюз готовий посилити санкції проти Венесуели, — МЗС Німеччини
- 19 В Японії схвалили перше клінічне випробування з пересадки рогівки ока
- 20 «Навколо таких проєктів мають об'єднуватися найкращі сили»
- 21 Бійтеся пиріжків із кошенятами

Відповіді. Заголовки новин: 1, 2, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 18, 19. Заголовки статей чи блогів, або авторських колонок: 3, 4, 7, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 21. Імовірно, інтерв'ю або коментар: 20 (бо це цитата).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ

- У заголовку завжди є певна дія — з речення зазвичай можна встановити, хто виконує дію.
- Другорядні члени речення додають деталей. Візьмемо, до прикладу, заголовок *«Російські тролі впроваджують нову стратегію втручання в американські вибори»* і вилучимо з нього більшість другорядних членів. Отримаємо: *«Тролі впроваджують втручання в вибори»*. Це не може бути новиною, бо не зрозуміло, які тролі та які вибори. Так само інший приклад: *«В Ірані заарештували пару за заручини в торговому центрі»*. Це односкладне неозначено-особове речення. Заберемо з нього частину другорядних членів речення й отримаємо: *«Заарештували пару в торговому центрі»*.

Щодо інших заголовків у прикладі варто зазначити, що вони не можуть бути заголовками новин, оскільки там не повідомляється про конкретну дію. Деякі з них мають описовий характер або констатують факт, але не повідомляють про дію (3, 7, 14, 15 та інші). Запитальні речення (4) також не можуть бути заголовками (хоча сучасні журналісти іноді використовують їх у новинних стрічках), тому що заголовок має стверджувати факт, а не ставити риторичні запитання. Не можуть бути заголовками новин і речення з дієсловами наказового способу («Бійтеся пиріжків із кошенятами»).

ЗАПИТАЙТЕ. Як ви гадаєте, хто формує стрічку новин на сайтах та відбирає новини для вечірніх випусків новин? За яким принципом це робиться?

СКАЖІТЬ. На телебаченні над випуском новин працює ціла команда редакторів та журналістів. Рішення, які новини включити у випуск, а які ні, дуже відповідальне, зазвичай його приймає не одна людина, а випусковий редактор спільно з редактором програми новин. На інтернет-сайтах простіше: це випусковий редактор новин та (іноді) редактор

СЛОВНИК

Новина — це коректна і зрозуміла інформація про факти, які, по-перше, для читача або слухача нові й, по-друге, або важливі (часто це означає цікаві, хоча далеко не завжди), або цікаві, навіть якщо подія мене не стосується, наприклад, завірюха у Флориді [2].

Заголовок — це концентрований зміст того, що сталося, — у 5–7 словах.

Для приміток:

ДЖЕРЕЛА

1. Дзеркало тижня [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://zn.ua/>.
2. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики, Шнайдер В., Рауе П. / пер. з нім. В. Климченко ; за заг. ред. В. Іванова. — Київ : Академія Української Преси, 2014.
3. Новое время [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://nv.ua>.
4. Подробности [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://podrobnosti.ua/>.
5. Публіцистика. Масова комунікація: Медіа-енциклопедія / За заг. ред. В.Ф.Іванова. — Київ : Академія Української Преси, Центр вільної преси, 2007. — 780 с.
6. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. — 3-тє вид., перероб. — Київ : Либідь, 2005. — 488 с.
7. «Факти» ICTV [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <https://fakty.com.ua/>.
8. Чекмишев О.В., Ярошенко Л.А. Основи якісного блогерства // Асоціація «Спільний простір», Комітет «Рівність можливостей» / Навчальний посібник. — Київ : 2014, ФОП А.М.Рудницька. — С. 48.

АВТОРКА: Марина Дорощ

ВІВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Матеріали розроблені в рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.